

**CENTRUL NAȚIONAL DE
EVALUARE
ȘI EXAMINARE**

**DIRECȚIA GENERALĂ EDUCAȚIE
ȘI ÎNVĂȚARE
PE TOT PARCURSUL VIEȚII**

**MINISTERUL
EDUCAȚIEI
CERCETĂRII
TINERETULUI
ȘI SPORTULUI**

**CONCURSUL PENTRU OCUPAREA POSTURILOR
DIDACTICE/ CATEDRELOR DECLARATE
VACANTE/ REZERVATE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL
PREUNIVERSITAR**

**PROGRAMA
PENTRU**

CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ

**București
2010**

A. NOTĂ DE PREZENTARE

Programa pentru disciplina Consiliere psihopedagogică se adresează absolvenților facultăților de profil și profesorilor care se prezintă la concursul pentru ocuparea posturilor didactice/catedrelor vacante din învățământul preuniversitar. Conținutul și structura programei sunt elaborate în așa fel încât să răspundă schimbărilor impuse de abordarea curriculară sistemică în realizarea procesului educațional.

Consilierea semnifică relația dintre resursele, cerințele, aspirațiile, valorile și interesele unui individ și oferta reală din domeniul educației, formării și integrării socio-profesionale ale persoanei care beneficiază de această activitate.

Consilierea carierei este o activitate specializată care inițiază o abordare globală a individului, sub toate aspectele semnificative ale vieții și rolurilor asumate în școală, profesie, viață socială sau comunitară, familie, timp liber etc. și se materializează prin toate categoriile de servicii de informare, consiliere și orientare oferite solicitanților de către consilieri. Aceștia acordă sprijin de specialitate persoanelor consiliate în dezvoltarea propriei individualități, a unei imagini de sine pozitive, contribuie la formarea abilităților sociale, rezolvarea problemelor și luarea deciziilor, managementul informațiilor și planificarea carierei.

Asistența acordată în Cabinetele de asistență psihopedagogică și Centrele județene de asistență psihopedagogică țintește către trei tipuri de activități importante:

- asistența psihologică a elevilor, părinților și cadrelor didactice (consiliere în vederea dezvoltării personale, evaluare psihologică etc.);
- asistență pedagogică și educațională (pentru învățare eficientă și integrare școlară etc.);
- consilierea carierei (oferirea de informații despre ofertele de educație și formare, oportunitățile pieței muncii, dezvoltarea carierei etc.).

Această programă are în vedere specificul activităților de consiliere școlară, care pentru a fi realizate presupun existența de competențe, abilități și atitudini ale consilierilor, precum:

- definirea și utilizarea adecvată a conceptelor de bază ale consilierii școlare;
- aplicarea cunoștințelor de psihologie a dezvoltării și de psihologie școlară;
- proiectarea activității de asistență psihopedagogică;
- utilizarea unor metode, tehnici și instrumente de cunoaștere, autocunoaștere și consiliere psihologică;
- elaborarea de programe de dezvoltare a abilităților de viață;
- evaluarea progreselor realizate de elevi în urma consilierii;
- respectarea legislației în vigoare, a deontologiei și eticii profesionale;
- realizarea unor parteneriate cu familia și alte instituții din comunitate implicate în educație;
- respectarea dreptului persoanei consiliate de a lua decizii în ceea ce o privește;
- asigurarea tratamentului imparțial pentru toate persoanele consiliate, evitarea discriminărilor în aprecierea diferențelor dintre oameni;
- asigurarea confidențialității;
- interesul pentru propria dezvoltare profesională și centrarea pe creșterea calității serviciilor de consiliere oferite.

B. COMPETENȚE SPECIFICE PROFESORULUI DE CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ

Programa vizează, pe lângă conținuturile științifice și cele de metodică a disciplinelor, anumite competențe specifice profesorului în centre și cabinete de asistență psihopedagogică, competențe pe care acesta trebuie să și le dezvolte și probeze pe parcursul desfășurării activității didactice. Într-o formulare sintetică, aceste competențe sunt:

- cunoașterea conținuturilor științifice ale disciplinelor, cunoștințe de metodică disciplinelor;
- cunoașterea și utilizarea principalelor documente școlare reglatoare: planuri-cadru, programe școlare, programe pentru examene naționale;
- capacitatea de a construi demersuri didactice interactive prin adecvarea strategiilor didactice la conținuturi;

- capacitatea de proiectare și realizare a evaluării competențelor dobândite de elevi;
- capacitatea de a adecva demersurile didactice la particularitățile de vârstă ale colectivului de elevi/grupe de elevi;
- capacitatea de a construi un climat educativ stimulat și eficient.

C. TEMATICA LA DISCIPLINA DE SPECIALITATE CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ

I. EVOLUȚIA PSIHOLOGIEI CA ȘTIINȚĂ

1. Apariția și evoluția psihologiei ca știință; orientări și școli psihologice
2. Psihologia contemporană și locul ei în sistemul științelor

II. OBIECTUL PSIHOLOGIEI

1. Noțiunea de psihic
2. Natura psihicului
3. Caracteristicile fenomenelor psihice

III. IPOSTAZELE PSIHICULUI

1. Conștient
2. Subconștient
3. Inconștient
4. Relațiile dintre ipostazele psihicului
5. Mecanismele cognitive senzoriale
 - Senzații
 - Percepții
 - Reprezentări
6. Mecanismele cognitive logic-raționale
 - Gândirea
 - Memoria
 - Imaginația

IV. PERSONALITATEA - STRUCTURĂ INTEGRATOARE A MECANISMELOR PSIHICE

1. Delimitări conceptuale: Individ; Persoană; PERSONALITATE
2. Dimensiunile personalității:
 - Dinamico-energetice
 - Instrumental-operaționale
 - Reglativ-productive
 - Transformativ-creative
 - Relațional-valorice
3. Structura personalității
4. Personalitatea și relațiile interpersonale

V. ELEMENTE DE PSIHOLOGIA DEZVOLTĂRII/VARSTELOR

1. Conceptul de dezvoltare;
2. Factorii dezvoltării ontogenetice: ereditate, mediu, educație;
3. Stadii și cicluri ale dezvoltării.

VI. CONDUITA PSIHOSOCIALĂ

1. Imaginea de sine și percepția socială a imaginii de sine
2. Relațiile interpersonale și rolul lor în formarea și dezvoltarea personalității
3. Comportamente pro și antisociale
4. Atitudinile sociale și evoluția lor

VII. CONCEPTUL DE CONSILIERE ȘI ABILITĂȚILE CONSILIERULUI

1. Orientări și abordări în consiliere;
2. Delimitări conceptuale / distincții între: consiliere psihologică, consiliere școlară, consilierea carierei, consiliere educațională;
3. Caracteristicile consilierii; abilitățile consilierului;
4. Obiectivele consilierii;
5. Strategii și metode de consiliere educațională;

6. Principii de etica in consilierea scolara. Calitatea serviciilor de consiliere educationala;

7. Locul activitatii de consiliere in sistemul de invatamant din Romania. Reteaua cabinetelor de consiliere.

VIII. NORME ETICE ȘI STANDARDE DE CALITATE ÎN CONSILIERE

1. relația consilier-consiliat
2. formarea continuă și evaluarea activității consilierilor
3. calitatea serviciilor furnizate beneficiarilor

IX. METODE SI TEHNICI DE INVATARE EFICIENTA. INVATAREA IN CONCORDANTA CU CERINTELE SI CONDITIILE VIETII SOCIALE

1. concepte de bază: eficacitate generală a instruirii, randamentul învățării, stiluri de învățare
2. rămânerea în urmă la învățătură: cauze, factori perturbatori ai procesului instructiv-educativ
3. tehnici de învățare: planificarea studiului, condițiile învățării eficiente, strategii și tehnici mnezice

X. MANAGEMENTUL SITUATIILOR DE RISC

1. Forme, factori, strategii de prevenire si interventie in cazuri de:
 - insucces scolar, absentism si abandon scolar;
 - conflict, abuz, violenta.
2. Managementul stresului;
3. Stil de viata sanatos. Programe de promovare a stilului de viata sanatos.
4. Intergrarea copiilor cu CES în școala de masă – forme, tipuri, modalități și strategii didactico-terapeutice.

XI. MANAGEMENTUL CLASEI DE ELEVI

1. Delimitari conceptuale;
2. Dimensiunile managementului clasei de elevi;

3. Modalitati de prevenire si de rezolvare a situatiilor critice in clasa;

XII. COMUNICAREA

1. Fundamentele comunicarii: componente, niveluri, tipuri, bariere;
2. Comunicarea asertiva. Managementul conflictelor;
3. Rolul comunicarii in procesul de consiliere.

XIII. CONSILIEREA CARIEREI

1. Delimitari conceptuale: identitate vocationala, dezvoltarea carierei, planificarea carierei. Cariera, profesie, ocupatie;
2. Factori implicati in alegerea si dezvoltarea carierei;
3. Utilizarea tehnologiilor informatice si de comunicare TIC in consilierea carierei;
4. Metode si tehnici ale consilierii carierei. Marketing personal;
5. Decizia de cariera: stiluri decizionale, pasi in luarea deciziei.

IVX. CONSILIEREA FAMILIEI

1. Tipuri de familii. Stiluri parentale;
2. Familia in criza: divort, deces, abandon, abuz de substante, boli, parinti plecati la munca in strainatate, etc. Strategii de interventie specifica;
3. Parteneriatul scoala-familie.

XVI. CONSILIEREA CADRELOR DIDACTICE

1. Principiile lucrului cu adultii;
2. Dezvoltarea relatiilor scoala-elev-parinti;
3. Modalitati de interventie in optimizarea climatului scolar.

XVII. CONSILIEREA ASISTATĂ DE CALCULATOR

- utilizarea internet-ului în consiliere: avantaje / dezavantaje
- tipuri de programe informatice utilizate în consilierea carierei: utilitate, clasificare, analiză comparativă, avantaje/dezavantaje

**D. BIBLIOGRAFIE PENTRU DISCIPLINA CONSILIERE
PSIHOPEDAGOGICĂ**

1. Băban, A. (2001) - *Consiliere educațională*. Ed. Imprimeria Ardealul, Cluj Napoca
2. Băban, A. (1998) - *Stres și Personalitate*. Ed. Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca
3. Botiș, A., Tărău, A. (2004) – *Disciplinarea pozitivă*, Ed. ASCR, Cluj-Napoca
4. Bunescu, Gh., Alecu, G., Badea, D. (1997) – *Educația părinților – strategii și programe*, Ed. Didactică și Pedagogică, București
5. Ciocu, C. (1998) - *Interacțiunea părinți-copii*. Ed. Amaltea, București
6. Cosma, T. (2001) - *Ședințele cu părinții în gimnaziu. Idei suport pentru diriginți*, Ed. Polirom, Iași
7. Cosmovici, A., Iacob, L. (1998) - *Psihologie școlară*, Ed. Polirom, Iași
8. Eliade, S. (2000) – *ABC-ul consilierii*, Ed. Hiperborea, Turda
9. Gliga, L. (2001) - *Managementul conflictului*. Ed. Tipogrup Press, București
10. Gorgos, C. (1987) - *Dicționar enciclopedic de psihiatrie*, vol. I-IV, Ed. Medicală, București
11. Holdevici, I. (2001) - *Ameliorarea performanțelor umane prin tehnici de psihoterapie*. Ed. Orizonturi, București
12. Iucu, R. (2000). *Managementul și gestiunea clasei de elevi-fundamente teoretico-metodologice*. Editura Polirom, Iași
13. Jigău, M. (2001). *Consilierea carierei*. Editura Sigma, București
14. Muro, J.J., Kottman, T. (1995) - *Guidance and Counseling in the Elementary and Middle Schools*, Ed. Brown & Benchmark, Inc.
15. Radu, I., Drutu, I., Mare, V., Miclea, M., Podar, T., Preda, V. (1991) - *Introducere în psihologia contemporană*. Editura Sincron, Cluj-Napoca
16. Stoica - Constantin, A., Neculau, A. (1998) - *Psihosociologia dezvoltării copilului*. Ed. Polirom, Iași

17. Șchiopu, U., Verza, E. (1997) - *Psihologia vârstelor. Ciclurile vieții*. Ed. Didactică și Pedagogică, București
18. Tiberiu, M. (1999) - *Psihologia și psihopatologia dezvoltării copilului mic*. Ed. Augusta, Timișoara
19. Tomșa, Gh. (1999). *Orientarea și dezvoltarea carierei la elevi*, Casa de Editură și Presă Viața românească, București
20. Zlate, M (2000) - *Fundamentele psihologiei*, Editura Pro-Humanitas, București

E. TEMATICA PENTRU METODICA DISCIPLINEI CONSILIERE PSIHOPEDAGOGICĂ

- I. Proiectarea, organizarea și desfășurarea activității didactice la disciplina Consiliere psihopedagogică
 1. Componentele curriculumului național: planuri-cadru (trunchi comun, curriculum diferențiat, curriculum la decizia școlii/curriculum în dezvoltare locală), programe școlare, manuale școlare, auxiliare curriculare; alți termeni de referință ai curriculumului național: arii curriculare, discipline, module, standarde curriculare.
 2. Proiectarea curriculumului în dezvoltare locală sau la decizia școlii de tipul: aprofundare/ extindere/ opțional ca disciplină nouă.
 3. Competențele predării-învățării-evaluării la disciplina Psihopedagogia specială. Competențe generale, competențe specifice. Operaționalizarea obiectivelor/ competențelor.
 4. Proiectarea activității didactice: planificare calendaristică, proiectarea unității de învățare, proiecte de lecție (pentru diferite tipuri de lecții), proiectarea de activități de învățare intra-, inter- și transdisciplinare.

- II. Strategii didactice utilizate în procesul de predare-învățare-evaluare la disciplina Psihopedagogia specială. Strategii și modalități de integrare în lecție a activităților cu caracter practic-aplicativ
 1. Metode didactice specifice: clasificare, prezentare, caracterizare, utilizarea metodelor centrate pe elev/ tehnicilor de învățare prin cooperare.

2. Forme de organizare a activității didactice: clasificare, caracterizare.
3. Mijloacele de învățământ și integrarea lor în procesul de predare-învățare-evaluare.
 - 1.1 Funcțiile didactice ale mijloacelor de învățământ.
 - 1.2 .Tipuri de mijloace de învățământ și caracteristicile lor.
2. Mediul de instruire, mediul relațional și mediul comunicațional. Utilizarea tehnologiei informației și comunicării în construirea unor medii active de instruire.
3. Evaluarea procesului instructiv-educativ, a progresului și a rezultatelor școlare în concordanță cu obiectivele curriculare și criteriile de performanță din standardele de evaluare.
 - 5.1. Evaluarea, componentă fundamentală a procesului de învățământ: obiective, funcții, tipuri de evaluări, caracterizare.
 - 5.2. Metode de evaluare: tradiționale și complementare (tipuri și caracterizare).
 - 5.3. Calitățile instrumentelor de evaluare: validitate, fidelitate, obiectivitate și aplicabilitate.
 - 5.4. Tipologia itemilor: definiție, clasificări, caracteristici, domenii de utilizare, reguli de proiectare, modalități de evaluare și de notare.

F. BIBLIOGRAFIE PENTRU METODICA DE SPECIALITATE

1. Cerghit Ioan, Neacșu Ioan., Pânișoară Ioan Ovidiu, Potolea Dan – "Prelegeri pedagogice", Editura Polirom, Iași, 2001
2. Crețu Carmen – "Curriculum individualizat și personalizat", Ed. Polirom, Iași, 1998
3. Crețu Carmen – "Psihopedagogia succesului", Editura Polirom, Iași, 1997
4. Cristea Sorin – "Dicționar de termeni pedagogici", Editura Didactică și Pedagogică, București, 1998
5. Cucoș Constantin – "Pedagogie generală", Editura Polirom, Iași, 2000

6. Ionescu Miron, Radu Ioan – "Didactica moderna", Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1995
7. Neacșu Ioan – "Metode și tehnici de învățare eficientă", Editura Militară, București, 1990
8. Nicola Ioan – "Tratat de pedagogie școlară", Editura Aramis, București, 2000
9. Stoica Adrian (coord.) – "Evaluarea curentă și examenele", Ghid pentru profesori, Editura Prognosis, București, 2001
10. Stoica Adrian – "Evaluarea progresului școlar. De la teorie la practică", Editura Humanitas Educational, București, 2003
11. Vlăsceanu Lazăr și Cerghit Ioan (coord.) – "Curs de pedagogie", T.U.B., București, 1988
12. Geissler E.G. – Mijloace de educație, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1997
13. Cosmovici Andrei – Psihologia școlară, Polirom, Iași, 1998
14. Ionescu Miron – Didactica modernă, Editura Dacia, Cluj, 1995
15. Ionescu Miron, Radu Ioan – Didactica modernă, Editura Dacia Cluj, 2004

NOTĂ: Bibliografia pentru metodică de specialitate include și planurile-cadru, programele școlare pentru disciplina Consiliere psihopedagogică (toți anii de studiu).

Autori:

Iolanda CĂTINEAN, Colegiul Europa Targu Mures

Adrian COZMA, Inspectoratul Școlar al Municipiului București

Mariana LAZĂR, Inspectoratul Școlar Județean Valcea

Liana MITRAN, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului

Dumitru PANȚA, Inspectoratul Școlar Județean Alba

Lica ZAHARIA, Inspectoratul Școlar Județean Prahova